

סימן לו

[1224567]

בגדרי חיוב לחם משנה ומהדרין בה ובנר חנוכה

גדר לחם משנה היא הכנה ולקבוע
הסעודה בבפל

ודבריו צ"ב דמה שיין להוציא במה
שהאחרים אוכלים בעצמם, הלא
אוכלין בעצמם ומה מוציאין שיין, אך
במה שביאר מרן הגה"ק זי"ע שם (אות ג')
ד' דעיקר ענין לחם משנה הוא, שמה
שמכין לסעודת שבת יכין משנה, שההכנה
לסעודה יהי' כפול, וכמו במן לקטו כפל,
ואין המצוה לאכול כפל, אלא להכין
ולקבוע הסעודה בדרך כפל כמו שנאמר
(שמות ט"ז ה') והכינו וגו' וכשבעל הבית
הכין וקבע על ב' ככרות דהיינו שבצע על
ב' ככרות בזה נתקיים המצוה דלחם
משנה, ועיקר החיוב על הבוצע, והוא
הבעה"ב שבוצע כמבואר בברכות (מ"ו
ע"א), וכשהבוצע פורס מככרו להמסובים
נעשה הבעה"ב הבוצע שלהם, וכשאוכלים
מהככר יוצאים בלחם משנה ע"י הבוצע
שנטפלין להככר הזה ובעה"ב הזה, ובלי
אכילתם אין להם שייכות למה שבצע
הבעה"ב, נמצא דאין האכילה ממצות לחם
משנה, רק ההכנה ולבצוע על לחם משנה,
ומוציא הבעה"ב את האחרים במה שבצע,
וזה כוונת הרה"ק מנאסויד שמוציא
אחרים היא בזה, דכשאוכלים מפריסת
המוציא יוצאים במה שבצע ודו"ק.

מרן הגה"ק אדמו"ר זצוק"ל זי"ע
ועכ"א כתב בשו"ת דברי יציב
(או"ח סי' קכ"ו) בענין נשים שיוצאות ידי
חובתם בלחם משנה של הבעל, שלפי
האשל אברהם (בוטשאטש) (סי' רע"ד) מצות
לחם משנה היא על הבציעה ולא על
הברכה, והרה"ק מנאסויד זצ"ל הביא
ראי' מט"ז הלכות חנוכה (סי' תרע"ח סק"ב)
שכתב דלחם משנה מן התורה, ואי הוי
המצוה על הברכה הא ברכות אינן אלא
מדרבנן, [וכעין זה כתב הגרש"ז אורבאך
זצ"ל בשלחן שלמה (סי' רע"ד אות ב, ח')
וז"ל גם יתכן דחובת לחם משנה בשבת
קדמה לחובת ברכה עכ"ל, והיינו דיכול
להיות דמצות לחם משנה הי' כבר בזמן
מתן תורה או לפני, כשאמרו פרשת המן
שמשם למדים דין דלחם משנה, וחובת
ברכה עדיין לא הי' אז שהרי היא רק
מדרבנן], ולא שמענו ולא ראינו מרבנן
קשישאי צדיקים וגדולי הדור שהנשים
ישמעו ברכת המוציא כדי לצאת חובת
לחם משנה בשבת קודש, וההכרח לומר,
דמה שמוציאין אחרים בלחם משנה, היא
בזה שהאחרים אוכלים מפרוסת המוציא
של הבוצע, ולא בברכת המוציא, ע"כ
דברי הרה"ק מנאסויד, ונדפס בספר
הדרת קודש ועמ' ל"א ל"ב.

ג' שיטות בברכה בלחם משנה
 ולהבי אין חיוב לשמוע הברכה מהבוצע,
 דאין הברכה ממצות לחם משנה,
 [ועי' במ"א (סי' רע"א ס"ק י"א) דמוכח
 דמקיים מצות לח"מ בלי ברכת המוציא,
 ובתורת שבת (ס"ק י"א) נתקשה בזה, שו"ר
 בשולחן שלמה שם (אות י"ב) שכתב כן,
 דהעיקר הוא לח"מ בתחילת הסעודה, וזה
 סמך למרן הדברי חיים זי"ע שגם בשעת
 הבציעה הי' הלח"מ בידיו כמובא בתשו'
 הנ"ל], רק בשעת הברכה שקובע להסעודה
 אז צריך להיות בידיו לחם משנה, ולאפוקי
 מהמ"ב (סי' רע"ד ס"ב) שכתב שצריך לצאת
 בברכת המוציא, וגם לאפוקי ממה שכתב
 באשל אברהם הנ"ל שיוצאים "בשמיעת
 הברכה" הגם שמברכים בעצמם וכו',
 מצוות לחם משנה על הבציעה ומהני בכך
 שליחות וכו' ע"ש, ומא"א משמע
 שיוצאים המסובין ע"י השמיעת במצוות
 הבציעה, הגם שמברכים בעצמם, וכמו
 שאנו יוצאים בשבת בבוקר בקידוש
 בשמיעת הברכה שהיא עיקר הקידוש, הגם
 שאנו מברכים אח"כ בעצמינו, וההסבר
 היא כפי מה שראיתי בשולחן שלמה הנ"ל
 (אות ב, ו' ד"ה ולדעת), שעיקר הקידוש הוא
 לחלק כבוד לשבת ע"י כוס זו, והוא הדין
 בלחם משנה שהיא משום לכבד השבת
 ע"י הבציעה על לח"מ, מצטרפין המסובים
 ע"י קבועתם ביחד בשמיעת הברכה על
 הלח"מ.

אין צורך בשליחות בלחם משנה
 ושיטת המ"ב היא, שההצטרפות נעשה
 ע"י שיוצא בברכה אחת עם

הבוצע, והגה"ק מנאסויד ומרן הגה"ק
 זי"ע סוברים, שההצטרפות היא ע"י
 אכילה מאותו הלחם שהי' בו לחם משנה,
 ולפי"ז אפי' לא הי' שם בבית בעת שבצע
 הבעה"ב הלח"מ, ג"כ יכול להצטרף
 כשנותן לו הבוצע פרוסה מהלחם משנה,
 ואפי' לא כוון הבוצע להוציאו במצות
 לחם משנה, יוצא, לשיטת מרן הגה"ק
 זי"ע דכתב שם בהתשו' שלא שייך ענין
 שליחות בלח"מ [לאפוקי מא"א הנ"ל],
 כיון שהמצוה היא להכין ולקבוע לבצוע
 על שתי ככרות, וכשאוכלים המסובין
 מככר זו יצאו ידי חובתם, ששייכים לככר
 זו שנעשה בו מצות לחם משנה, דאין
 עליהם מצוה לבצוע כדי שנצטרך שליחות
 ולכוון להוציא, דעיקר החיוב היא רק על
 הבוצע, והם נטפלין להבוצע ע"י אכילתם
 מככר זו שנותן להם הבוצע, וזה יכול
 להיות אפי' הרבה זמן אחר שבצע.

הידור מצוה בלחם משנה

אבל להידור מצוה, כתב מרן הגה"ק
 זי"ע שם, דיש הידור שהמיסב יקח
 לחם משנה בנפרד לעצמו ע"ש, ושאלו
 התלמידים דאם כן למה הנשים לא
 לוקחות לחם משנה בנפרד, והאם יש להם
 להדר בזה. [ודרך אגב, זכורני שבשלחן
 הטהור ברעוא דרעוין אצל מרן הגה"ק
 זי"ע לא הי' לחם משנה בנפרד לכולם,
 ויצאו כולם מלחם משנה דמרן הגה"ק
 זי"ע ואכלו כולם מככרו]. ולהסביר זה י"ל
 בהקדם מה שיש לעיין בזה לענין מצות
 מהדרין שבנר חנוכה, דהלא מבואר בגמ'
 (שבת כ"ג ע"א) דנשים חייבות בנר חנוכה

גליון הירושלמי שם שטרח ליישב לשיטת התוס' ע"ש, וע"ע בברכי יוסף (או"ח סי' ע"ג ד"ה תו) שהביא מהירושלמי מגילה (פ"ב ה"ד) דמשמע דאשתו בכלל ע"ש, ונמצא ירושלמי לשיטתו, וציין לתוס' פסחים (צ"ט ע"ב ד"ה לא יפחתו) וגם הגרע"א הנ"ל ציין לתוס' זו, ע"ש, שו"ר אריכות בשד"ח בפאת השדה (מערכת ב' סי' כ"ח) בזה ע"ש, ולא הביא מפמ"ג דילן, ואחר כל האריכות וחילוקים שהביא עדיין דברי רש"י במקומו עומדת דאשתו בכלל בני ביתו וצ"ע.

אשתו כגופו בהדלקת נר חנוכה

ולמעם הא"ר עדיין קשה למה בנות אינן מדליקות שלא שייך התי' "כגופו" וראיתי שכבר העיר מזה באשל אברהם (בוטשאטש) מהדו"ת (סי' תרע"ה) ובחידושי מהרצ"א (דף כ"ב מדפי בספר) שלא העיר הא"ר מהבתולות רק מהנשואות ע"ש [וראיתי בכמה אחרוני זמנינו שכוונו להעיר כן, ומהן במקראי קודש (סי' י"ד), וביומין דחנוכה (סי' י'), ובמועדים וזמנים (ח"ב סי' קל"ג)], וכן העיר שלא משמע כן ברמב"ם (פ"ד מחנוכה ה"א), דכתב אנשים ונשים, ומשמע שלא סובר דהוי כגופו לענין זה, ועי' בפמ"ג הנ"ל שנראה שכוון לרמז קושיא זו מהרמב"ם, בהביאו שם הרמב"ם הזה ע"ש ודו"ק, ובביאור הדבר למה לא אמרינן "כגופו" בזה, ראיתי במועו"ז הנ"ל שכתב, שמאחר שנר חנוכה בזמנה"ז חובת הגוף לצאת ולהדר, האיך מצינו שמועיל דין אשתו כגופו שתיפטר בבעלה, עכ"ד, ואמרתי מזמן רב ליישב

שאף הן הן באותו הנס, וכן פסקינן בשו"ע (סי' תרע"ה סעי' ג'), אם כן למה לא נוהגין שהנשים והבנות ידליקו מדין מהדרין שכל אחד מדליק בפני עצמו למנהגינו, וראיתי שבשו"ת שער אפרים (סי' מ"ב) כבר התעורר בזה ובאליהו רבה (סי' תרע"א אות ג') מביאו, ותירץ בא"ר (שם וסי' תרע"ז אות ד') משום שאשתו כגופו והוי כחד כאילו שהיא הדליקה, ושכן משמע בתשו' מהרש"ל (סי' פ"ה), ובמחצית השקל (סי' תרע"ה סק"ד) מביאם, ובא"א מהדו"ת (סי' תרע"ה סעי' ג') ובמ"ב (סי' תרע"א סק"ט) כתבו כן מדעתם, וחידוש שלא ציין בשער הציון מקורו כדרכו בכל מקום. ועי' בשער הציון (סי' תרע"ה סק"י) ששם כן הביא זה בשם א"ר ומהרש"ל.

ובפמ"ג (סי' תרע"א) במשבצות (אות א') ג"כ מביא דברי הא"ר, וציין לדברי רש"י בשבת (כ"א ע"ב ד"ה והמהדרין) לכל אחד "מבני הבית", משמע לאפוקי אשתו שאין צורך למהדרין עכ"ד, הנה כוונתו כמו שכתבו התוס' בברכות (דף כ"ד ע"א ד"ה והתניא), דלא אשכחן אשתו דמקריא "בני ביתו" ע"ש, מיהו התוס' הא כתבו זה להשיג על רש"י שם שכתב שאשתו בכלל בני ביתו ע"ש, אם כן לרש"י י"ל דאשתו הוי בכלל דין דמהדרין, וחידוש שהפמ"ג לא העיר מזה, ובגליון הש"ס מהגרע"א ציין ללקוטי פר"ח באו"ח (סי' רח"צ) וראיתי שם שהאריך לסייע לשיטת רש"י מירושלמי דמעשרות ה"א ע"ש, ועי' בציון ירושלים וגליון הש"ס (מהגאון בעל שואל ומשיב) על

כל כבודה בת מלך פנימה במצות נר חנוכה

ובחת"ס בחדושי לשבת (דף כ"א ע"ב ד"ה ומהדרין) כתב הטעם, דבתחילה כשתיקנו נר איש וביתו הדליקו על פתח ביתו מבחוץ, ונמצאו בישראל מהדרין שיצאו לחוץ והדליקו בעצמם, נוסף על הדלקת בעל הבית, אז לא נמצא שום אשה שתהא מהמהדרים כי אין כבודה לצאת בחוץ לרה"ר ולהדליק בין אנשים, נהי אם אין האיש בבית ועליה מוטל המצוה, על כרחא תצא להדליק, אבל אם יש כאן מי שידליק אין מן החסידות שתחמיר על עצמה בזה, והשתא אע"ג שכולם מדליקין בפנים מכל מקום מנהג הראשון לא זו ממקומו עכ"ל, והא דלא זו המנהג, י"ל א. שלא להוציא לעז על אמותינו הקדושות כאילו אנחנו יותר מהדרין אחר המצוות, וכמו שלעג מרן הגה"ק זי"ע על המתחסדין לשקול המצות בליל הסדר מה שלא נהגו אבותינו הק', ב. דיכול להשתנות שנדליק מבחוץ וכהרבה שעושין כן היום, ונאמר שגם הנשים מדליקות מבחוץ שישתכח מנהג הקדום, וכעין הגמ' ביצה (דף ד' ע"ב) הזהירו במנהג וכו' ע"ש, ג. כיון דאינו חייב רק הידור, לא משנים מנהג הראשון מאז ומקדם, ולטעם החת"ס גם כן מיושב גם על הבתולות שלא מדליקות, וע"ע בשו"ת התעורות תשובה (ח"א סי' ל"ה) שכוון לזה, וחידוש שלא הביא מזקינו החת"ס, וכ"כ בשו"ת שלמת חיים (סי' רנ"ט).

קושיא הא' די"ל כיון שאמם לא מדליקות, לא הוי דרך ארץ שהבנות ידליקו שנראה שהן יותר חשיבות מאמם, משא"כ הבנים כשמדליקים לא נפגעת אמם שהבנים עם בפני עצמם כמו הרבה דברים שעושים רק הבנים כמו קידוש והבדלה, שו"ר שקדמני בספר משמרת שלום מהרה"ק מקודינוב זצוק"ל (סי' מ"ח אות ב') שכתב כן, והוסיף כיון שמה שכל אחד מדליק אינו רק ענין של מהדרין מן המהדרין אם כן יש כאן נגד זה ענין להדר בכבוד אמם ודפח"ח. ולענין "כגופו" שהעיר במועו"ז הנ"ל, י"ל כיון שאינו חייב ממש, שאינו רק מהדרין, שפיר י"ל "כגופו", והיינו כיון שאשתו כגופו לגבי הרבה דינים, להכי לענין מהדרין לא קבלו עליהו להיות ממהדרין ודו"ק.

הנשים טפילות לאנשים במצוות ונס נר חנוכה

ובמ"ב (סי' תרע"ה סק"ט) הביא טעם אחר מתשו' עולת שמואל (סי' ק"ה), דאשה אינה צריכה להדליק דהויין טפילות לאנשים, וראיתי ביומין דחנוכה הנ"ל שהבין, שזה כעין הטעם דאשתו כגופו, ולהכי הקשה גם לטעם זה כקושיא הנ"ל, אבל המעיין בגוף התשו' רואה שהם שני ענינים, ומפורש שם להדיא שאפי' הבתולות שאינן נשואות נקראות טפילות לאנשים, ומטעם שהנס שהי' להנשים שניצלו מעבירה יותר קטנה מהעבירות של האנשים ע"ש, ולהכי לא קיבלו עליהן דין מהדרין מן המהדרין, ולהכי גם הבנות טפילות לנס דאנשים והבן.

טעם על פי אנדה שאין מדליקות נר
חנוכה

אין לנשים להבריל על הכוס אפי'
כשאין להן ממי לשמוע

באשל אברהם (בוטשאטש) מהדו"ת (סי'
תרע"ה) מתרץ בדרך אגדה וז"ל
וצריך לומר במילי אגדתא, בבחינת מה
שכתב בזוה"ק באתר דאית דכר לא סליק
שמא דנוקבא, ובבחינת לשון מהדרין יש
שייכות לבחינת הדרת פנים זקן, ולא שייך
כן רק בזכרים היטב עכ"ל.

שלא לבייש נשים שאינן יודעות לברך
על נר חנוכה

בשו"ע הרב (חלק ג' עמ' תשכ"ז הוספות הערה
מספר 2) מביא בשם משמרת
שלום הנ"ל עוד טעם, והוא, דיש הרבה
נשים שאינן יודעות ויכולות לברך, ולכן
שלא לבייש שאר נשים נהגו כל הנשים
לצאת על ידי אחרים, וקלס אדמו"ר
הגה"ק מליובאוויטש זצוק"ל שם לטעם
הזה, והכוונה שסתם ברכות הרגילות בכל
השנה יודעות, אבל ברכות של חנוכה
שהן שלשה, ואינן כל השנה, לא כל אחד
בקי בהן, ובסידורן איזה ברכה לומר קודם,
וכזה כתב במטה אפרים (סי' תקפ"ה סעי' ו')
ובא"א שם (בוטשאטש) ובשער הציון שם
(אות ט"ו) להסביר למה אנו יוצאין מברכת
בעל התוקע ברכות של תקיעות ע"ש,
(והארכתי בזה בס"ד לקמן בסי' ס"ד מאות ב' והלאה
ע"ש). וע"ע בשו"ע א"ע (סי' ל"ד סעי' א')
ובב"ש (סק"ב) כזה. וע"ע ביהי אור
תשל"ה ממרן הגה"ק זי"ע עוד טעמים
(ביום ה' וז').

ולענ"ד נראה לומר טעם חדש, על פי
מה שכתב מרן הגה"ק אדמו"ר
זצוק"ל בתשו' דברי יציב (או"ח סי' קל"ה
אות כ"ט) ליישב דברי הרמ"א (סי' רצ"ו סעי'
ה') שפוסק דנשים לא יבדילו לעצמן רק
ישמעו הבדלה מן האנשים, והקשה
הב"ח דהא יכולות לחייב עצמן, ומ"ש
משאר מצות עשה שהזמן גרמא שהרמ"א
עצמו פוסק בסי' י"ז שיכולות לחייב
עצמן ולברך, וכן פוסק (סי' תקפ"ט סעי' ו')
לענין שופר שיכולות אפי' לברך, וע"ש
בסי' רצ"ו בט"ז ופמ"ג ותוס' שבת,
ומיישב מרן הגה"ק זי"ע לפי מה שכתב
הרמ"א (סי' פ"ח) דיש שכתבו דאין לאשה
שלא טהורה וכו' להתפלל או להזכיר
השם ושכן נהגו (והאריך מרן הגה"ק להביא
מקורות לשיטתם בדברי יו"ד סי' קל"ט וע"ע
בדברי או"ח סי' ה' ס"ב קכ"א בזה) ולזה אף
לאילו שנהגו לחייב עצמן בשאר מצות
עשה ולברך כנ"ל, היינו לברך בטהרה,
ואם לא טהורה, מקיימות המצוה בלי
לברך להרמ"א (סי' פ"ח) ויכולות לקיים
המצוה בלי לברך שברכות אינן מעכבות,
אבל בהבדלה שכל עיקר המצוה אינה
אלא הברכה, ס"ל להרמ"א שאין להן
להכניס עצמן בחיוב, ואף למה דקיי"ל
שמברכות בלי טהרה וכמ"ש במג"א (שם
סק"ב), היינו בברכות חיוביות כמו ברכת
המזון, משא"כ בהבדלה שפטורות מעיקר
הדין אין להן לחייב עצמן, עכת"ד הק'.

ודע שמרן הגה"ק זי"ע פסק, דכשאינ
לנשים ממי לשמוע הבדלה, שלא
תעשה הבדלה בעצמה, רק באמירה
בעלמא "ברוך המבדיל בין קודש לחול",
דלא כפסק המ"ב (סי' רצ"ו ס"ק ל"ה), ומובן
היטיב בהנ"ל (ועי' בספר הליכות חיים על שבת
בעניני הבדלה שהביא כן ע"ש). וכעת יצא לאור
תשו' דברי יציב חלק ז' ובסי' נ' יש תשו'
בזה וכנ"ל ע"ש.

(אוצר תשובות)

אופנים שמותרת האשה לאכול לפני הבדלה

ובן פסק דכשאינ לה ממי לשמוע,
ובעלה מעדיף להישאר בבית המדרש
משום ביטול תורה, מלהפסיק וללכת
להבדיל בבית, שמותר להאשה לאכול
קודם הבדלה אחרי שאמרה ברוך המבדיל
בלי שם ומלכות כנ"ל, ויש מקור לזה גם
מהגה"ק מבוטשאטש בספרו עזר מקודש
הנדפס על גליון שו"ע א"ע (סי' ס"ב) ע"ש,
כן הביא בס' הליכות חיים הנ"ל, ומובן
היטיב לפי תשו' הנ"ל מדבר"י והבן.

ובעין הנ"ל הסביר מרן הגה"ק זי"ע
בדבר"י או"ח (סי' ה' אות ג' ד'), הא
דמרן הדב"ח זי"ע אסר לנשים לקיים
מצות עשה שהזמן גרמא, ושלא תברך על
אתרוג ושלא תשב בסוכה, ועל שופר לא
הקפיד, שהוא משום הברכה, ובשופר
שומעים הברכה מהבעל תוקע ע"ש.

מעם חדש למה אין נשים מדליקות בעצמן להיות מהדרין

ולפי"ז שפיר י"ל בנרות חנוכה, לא מבעי
למנהג הדב"ח במצוות עשה

ומנהגינו בהבדלה כנ"ל, אלא אפי' לאלו
שכן מקיימות מצות עשה כאתרוג וסוכה,
ואפי' לשיטת המ"ב שמבדילות בעצמן
כשאינ להן ממי לשמוע, י"ל דנרות חנוכה
כשיש לנשים ממי לצאת כיון דאינה
מחויבת מהדין רק מחסידות דמהדרין מן
המהדרין, הלא נגד זה יש הידור וחסידות
שלא תברך כרמ"א (סי' פ"ח), והגם שיכולות
לקיים המצוה בלי ברכה כשאר מצוות
עשה הנ"ל, לא דמי דשאר מצוות עשה אי
לא יקבלו על עצמן יפסידו לגמרי המצוה,
דמצוה שבגופו לא שייך להוציא, וכן
בהבדלה להמ"ב תפסיד לגמרי מצות
הבדלה כשאינ לה ממי לשמוע, אבל חנוכה
יוצאות בבעלה ובאביה או באחיה בעיקר
החיוב, רק חסר המהדרין והחסידות, ואפי'
להמג"א (סי' פ"ח) דהמנהג לברך כל פעם
דלא כרמ"א, י"ל דזה דוקא כשתפסיד
הברכות והתפילות, אבל בנר חנוכה שיש
מי שידליק ויברך עבורה, אינה מפסדת רק
חסידות, יש נגד זה חסידות שלא תברך
כבסי' פ"ח, ויצא לנו טעם חדש למה
הנשים אין מדליקות בעצמן, דבנרות
חנוכה יש סברא לכו"ע להדר שלא תדליק
בעצמה כשיש מי שידליק בבית, וכנ"ל.
שו"ר שכבר כתב כן מרן הגה"ק זי"ע
בישראל סבא (גליון ע"ז עמ' פ"ט) ושמחתי
שכוונתי לדעתו הגדולה והק'. ועי' מה
שכתב מרן הגה"ק זי"ע בתשו' דבר"י (חלק
ז' סי' ל"ז) להסביר בהנ"ל למה אין נשים
חייבות בהלל בחנוכה ע"ש באריכות.

והדלקת נרות שבת הוי חובה ויש ענין
מיוחד שהנשים ידליקו כמבואר

בזה בשד"ח מערכת חנוכה אות א'
ובתשו' מרן הגה"ק זי"ע בדברי יציב
או"ח סי' רפ"א אות ג')

נחזור לדין הלחם משנה, דכעין מה
שכתבנו מן הטעמים בנרות חנוכה
שאין הנשים מדליקות דנטפלין לבעליהן,
כן הוא הדין לא לוקחות לחם משנה בפני
עצמן, כיון שהאשה בסעודת שבת בפרט
נטפלת לבעלה כהמשנה בכתובות (דף ס"ד
ע"ב) שאוכלות "עמו" דייקא להכי לא
לוקחות לחם משנה בנפרד, ולהכי כבר לא
לוקחות גם הבנות כמשמרת שלום הנ"ל
לענין חנוכה שלא יתחשבו יותר מאמם,
משא"כ הבנים וכ"ש האורחים שפיר כתב
מרן הגה"ק זי"ע דיש הידור שיהי' להם
לחם משנה בנפרד ודו"ק.

בגמ' שבת (דף ל"ב ע"א וברש"י שם ד"ה הריני),
ובש"ע (סי' רס"ג סעי' ג') ובמג"א (סק"ז).
וע"ע במג"א (שם סק"ו) שציין לסי' פ"ח.

¹²³⁴⁵⁶⁷אח"ח

וי"ש להוסיף, דכיון שכל הנס דנרות
חנוכה הי' כדי שידליקו בשמן טהור
ולהדר בטהרה, להכי שייך בנרות חנוכה
יותר להדר שלא תברך בטומאה, ובזה
מובן גם מנהג הצדיקים מבית צאנז
שהולכים לטבול לפני הדלקת נר חנוכה
דייקא ולא לפני קריאת המגילה וספירת
העומר, דנס דנרות הי' רק משום טהרה
ששמן טמא הי' להם די בדרך הטבע,
ולפיכך מוסיפין בטהרה לטבול, וכידוע
מקושית האחרונים דטומאה הותרה
בצבור, ותי' להראות חיבתן של ישראל
עשה הקב"ה הנס שידליקו בטהרה, (עי'

סיכום היוצא מהנ"ל:

- א. במצות לחם משנה אין היוצאים ממנו צריכים לשמוע הברכה, וכן נהגו אצל נשי הצדיקים,
(הגה"ק מנאסויד זי"ע בהדרת קודש עמ' ל"א ל"ב ומרן הגה"ק זי"ע בתשו' דבר"י או"ח סי' קכ"ו).
- ב. אין צורך לכוון להוציא ולהיות שליה במצות לחם משנה (תשו' הנ"ל).
- ג. יש הידור למסוכים שיהי' להם לחם משנה בנפרד (תשו' הנ"ל).
- ד. נשים ובנות לא נוהגות בהידור זו, המעם עי' בפנים (מוכח בתשו' הנ"ל).
- ה. האשה והבנות לא נוהגות להיות מהמהדרין בהדלקת נר חנוכה, וששה טעמים בפנים לזה.
- ו. לא נהגו אבותינו הק' לשקול המצות וכו' כליל הסדר, ואין לשנות ולהחמיר יותר מאבותינו
הק' (מרן הגה"ק זי"ע בשיעור חורש"י).
- ז. אין הנשים מבדילות בעצמן בשום אופן, אפי' כשאין להן ממז' לשמוע ולא יהיה להן ממז' לשמוע,
רק אומרות "ברוך המבדיל בין קודש לחול" בלי שם ומלכות וכלי כוס, (ספר הליכות חיים על שבת
קודש בעניני הבדלה בשם מרן הגה"ק זי"ע) וכעת נדפס תשו' דברי יציב חלק ז' ובסי' נ' כתב כן.
- ח. כשאין לאשה כעת ממז' לשמוע, ובעלה אין רוצה להפסיק באמצע שלש סעודות לברך ברהמ"ז
ולהתפלל ולהבדיל לה "משום ביטול תורה", מותר לה לאכול לפני הבדלה אחרי שאמרה "ברוך
המבדיל בין קודש לחול" (שם).

סימן לו

שכח לומר מזמורי שבת וכבר אמר ברוך שאמר
האם יאמרם אחר ברוך שאמר

לו לומר עם הציבור שיר המעלות "אם רוצה" ואין זה הפסק עיי"ש, הכי נמי בענינינו אין הפסק באמירת המזמורים "אם רוצה" לאומרם, וזה ברור שלא יכולים לחייבו, דהרי בשו"ע הרב כתב שאינו רק מנהג לאומרם ואינו חיוב עיי"ש, וכ"ש בנידון דידן שאין לחייבו, מיהו אם רוצה ראי' משם דמותר לומר, וכמו שיר המעלות שג"כ רק מנהג ואומרו עוד פעם אחר ישתבח כדכתב באלף למטה בסי' תרי"ט, וכל שכן בנידון דידן שאינו אומרו עוד פעם, שמותר לפחות לומר פעם אחת.

בקצוה"ש (סי' פ"ג בבדי השלחן ס"ק ב') נסתפק לפי מנהגינו לומר מזמורי שבת קודם ברוך שאמר, אם שכח ואמר ברוך שאמר, אם יאמר מזמורי שבת אחר ברוך שאמר כמו שהוא בנוסח אשכנז שאומרים תמיד המזמורים אחר ברוך שאמר, או לא, ונשאר בספק.

ולענ"ד יש לפשוט שאלה זו מהא דפסק במטה אפרים (סי' תקפ"ד אלף למטה ס"ק ב' וסי' תרי"ט סעיף ל"ז) דמי שעומד באמצע פסוקי דזמרה אחר ב"ש, והציבור עומדים בשיר המעלות ממעמקים, דמותר

סימן לח

בהמנהג לקדש בשחרית על יי"ש

(א) מלשון המחבר סעיף ט' וז"ל במקום שאין יין מצוי יש אומרים שמקדשין על שכר ושאר משקין וכו' ע"כ, וכן בסי'

בסי' רע"ב נתעוררו כמה קושיות במנהג צאנז ועוד קהלות שנוהגים לקדש בצפרא דשבתא על יין שרף.